

Список використаних джерел

1. Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). Київ : Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 336 с.
2. Коваль М. В. Друга світова війна і Україна (1939-1945 рр.). Історіософські нотатки. Київ : Інститут історії України НАН України, 1999. 75 с.
3. Гончаренко О. М. Функціонування окупаційної адміністрації Райхскомісаріату «Україна»: управлінсько-розпорядчі та організаційно-правові аспекти (1941-1944 рр.): монографія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 600 с.
4. Гончаренко О. Голокост на теренах Райхскомісаріату «Україна» у вітчизняному історіографічному дискурсі (1941-2016 рр.). Дніпро–Переяслав-Хмельницький : Український інститут вивчення Голокосту «Ткума», 2017. 258 с.
5. Гончаренко О. М. Проблема колабораціонізму на теренах Райхскомісаріату «Україна» та військової зони окупації в сучасній вітчизняній історіографії: інституційне визначення змісту та форм співпраці, основні тенденції історичних реконструкцій (1991-2019 рр.) / НАН України. Ін-т історії України. К., 2020. 188 с.

МИХАЙЛЮК Юрій Олександрович,
начальник кафедри загальновійськових
дисциплін Національної академії
Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького,
доктор філософії зі спеціальності К2
«Безпека державного кордону»;
НЕПИЙВОДА Ярослав Сергійович,
курсант Національної академії
Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Процес формування ідентичності є важливою складовою загального вікового розвитку особистості – це поступовий перехід від невизначеної до зрілої ідентичності, що стає основою для формування впевненої, зрілої особистості. У процесі становлення особистості, коли людина перебуває «у пошуку себе» й формує власне ставлення до себе та інших, її ідентичність

може піддаватись певним випробуванням: на етапі невизначеної ідентичності людина проходить період сумнівів щодо свого місця та ролі в суспільстві, перш ніж свідомо обрати власну ідентичність. Такий стан дозволяє уникнути автоматичного включення у соціальне середовище і сприяє свідомому вибору. Сумніви щодо власної ідентичності передусім пов'язані зі змінами в соціальній ситуації, вимогами середовища чи новими суспільними очікуваннями [2].

У процесі формування стійкої позиції особистості значна роль належить закладам усіх ланок освіти. Науковці визначають феномен «національно-культурна ідентичність» як суб'єктивне відчуття належності до українського народу, нації, прийняття моральних цінностей, що характеризуються ототожненням і уподібненням, формуванням відповідної національної Я-концепції. Нині, в умовах тимчасової окупації українських територій та повномасштабної війни російської федерації проти України, дослідження ідентифікаційних процесів та національної ідентичності зокрема, має особливу вагу та актуальність. Віра у найближчу перемогу України у війні, осмислення й переоцінювання історичних фактів і здобутків українського народу у сфері освіти, науки й культури, спонукають дослідити формування національної ідентичності молодого покоління громадян України як одного із чинників збереження цілісності держави та її зміцнення. При цьому важливо враховувати, що «особливістю сучасного періоду розвитку України є його постколоніальний (пострадянський, посттоталітарний, посткомуністичний, постсоціалістичний, постгеноцидний і т.п.) характер, що суттєво ускладнює розгортання позитивних ідентифікаційних процесів в українському суспільстві» [2].

Гострота проблеми формування національної ідентичності молоді детермінується ще поліетнічністю населення нашої держави. (За даними Всеукраїнського перепису населення на території України проживають представники понад 130 національностей та народностей і кожен із цих представників вважає той чи інший регіон нашої країни своєю Батьківщиною. Як зауважує М. Степико, українське суспільство є полікультурним зі складною структурою ідентифікацій, які не завжди мають спільні національні засади. Важливо також взяти до уваги, що в умовах російсько-української війни, з боку російської федерації проти України широко використовуються сучасні різноманітні технології негативних інформаційно-психологічних впливів, які загрожують національному інформаційному простору та суверенітету української держави. Відповідно до моніторингу емоційних станів, рівня життєстійкості та психологічного виснаження, проведеного 8–9 жовтня 2022 року в рамках вісімнадцятої хвилі проєкту «Україна в умовах війни» соціологічною групою «Рейтинг», було з'ясовано, що з березня по жовтень 2022 року в цілому українці змогли втримати та стабілізувати свій психологічний та емоційний стан, набути достатньої компетентності в подоланні стресових подій воєнного життя. Проте групами ризику залишаються молоді люди, старші за віком, жінки та ті, хто втратив роботу [1].

Важливим маркером формування національної ідентичності українського суспільства і молоді зокрема, є піднесення престижу і ролі української мови, особливо в умовах російсько-української війни. Саме українська мова в таких умовах відображає «комунікаційну революцію» в Україні, головними засобами якої є трансляція україномовних фільмів, серед яких особливо вирізняються фільми іноземного виробництва з гарним українським перекладом, який відображає місцевий колорит, радіо і телебачення, фонографічна музика, інтернет. Спільно телекомунікаційні та інформаційні знаряддя, масові медіа стали головними засобами transmisії та джерелом інформації, необхідної для функціонування публічних інституцій, знаряддям контролю і суспільного управління в Україні [1].

Національна ідентичність України та війни – доволі актуальна тема для сучасних наукових дискусій. Так, у статті І. Грабовської та Т. Талько «Путінізм та його ідеологічні засади як проблема сучасного теоретичного дискурсу в соціогуманітаристиці» зазначено, що «путінізм є не лише практичним, але й ідеологічним феноменом нашої доби»; це ідеологічна доктрина гібридного типу, загальна характеристика якої може бути визначена як неоімперіалізм автократичного типу з елементами тоталітаризму, базований із сукупності різних доктрин минулого і сучасності. «Вкрай складним для розуміння більшості російських громадян є феномен російськомовних українських патріотів, адже політична риторика визначає їх як «співвітчизників», які апріорі мають бути налаштовані проросійськи (останнє в очах багатьох, до того ж, нібито вимагає пропутінської орієнтації). ...Росіяни уперто вважають, що вони знають Україну краще, ніж українці, які там мешкають» [1].

Список використаних джерел

1. Бойко С. Формування національної ідентичності української молоді в умовах російсько-української війни. *Українознавчий альманах*. 2022. Вип. 30. URL: <https://ukralmanac.univ.kiev.ua/index.php/ua/article/download/448/434>
2. Герегова С., Іванчук М. Формування національної ідентичності сучасної української молоді: культурний вимір. *Історичний часопис Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*. 2024. № 2. С. 68-76. URL: https://www.researchgate.net/publication/389227891_Formuvanna_nacionalnoi_identicnosti_sucasnoi_ukrainskoi_molodi_kulturnij_vimir

